

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	i
Lijst van afkortingen	xiii
1 Inleiding.....	1
1 Texaco v. Pennzoil	1
2 Betrokkenheid van derden bij contractbreuk vanuit Nederlands, rechtsvergelijkend en Europees perspectief	2
3 Doel en vraagstelling	4
4 Afbakening en terminologie	6
5 Rechtsvergelijkende methode.....	9
5.1 Selectie van rechtsstelsels.....	9
5.2 Functionele methode.....	10
5.3 Selectie van bronnen.....	11
6 Opbouw van het onderzoek	13
2 De Europese dimensie	15
1 Inleiding.....	15
2 De Europeanisering van het privaatrecht	15
2.1 Hard law en soft law	15
2.2 Actieplan en CFR	17
2.3 DCFR.....	19
3 Gevolgen van het Unierecht voor de aansprakelijkheid van derden wegens betrokkenheid bij contractbreuk.....	21
3.1 Richtlijnen op het gebied van oneerlijke concurrentie.....	21
3.2 Invloed van het Europese kartelverbod.....	23
3.3 Invloed van het Hof van Justitie	25
4 Aansprakelijkheid wegens derdenbetrokkenheid bij contractbreuk in de Europese soft law	26
3 Het Nederlandse recht.....	29
1 Inleiding.....	29
1.1 ‘Omstandigheden van het geval’	29
1.2 Opbouw	29
I Juridische grondslag en ratio	30
2 Historische ontwikkeling	30
2.1 Aansprakelijkheid wegens inbreuk op relatieve rechten.....	30
2.2 Kolynos-arrest	31
2.3 Jaren zestig: nuancering en uitbreiding naar andere contracten.....	33
3 Juridische grondslag	35
3.1 Maatschappelijke onzorgvuldigheid	35
3.2 Vorderingsrecht als subjectief recht	35
3.3 Verruimde Pauliana	36
3.4 Prioriteitsregel voor persoonlijke rechten en schuldoverneming	37

4	Verhouding tot contractuele relativiteit en concurrentievrijheid	38
4.1	Verhouding met het contractuele relativiteitsbeginsel	38
4.2	Vrijheid van handel en bedrijf	41
5	Ratio	42
II	Reikwijdte van de aansprakelijkheid	42
6	Overeenkomst	42
6.1	Soorten overeenkomsten	42
6.2	Geldigheid van de overeenkomst	43
6.3	Overeenkomst vereist?	44
7	Schending van de overeenkomst	45
8	Kennis en opzet	46
8.1	Weten en behoren te weten	46
8.2	Uitbreiding van het criterium?	47
8.3	Toetsingsmoment	48
8.3.1	Toetsingsmoment volgens de rechtspraak	48
8.3.2	Afwijkende opvattingen in literatuur	50
8.4	Opzet	51
9	Bijkomende omstandigheden	52
9.1	Mate van beïnvloeding	52
9.1.1	Uitlokken en bevorderen van wanprestatie	52
9.1.2	Vermoeden van beïnvloeding door relatie tussen derde en wanprestant	55
9.1.3	Verwevenheid van derde en wanprestant	57
9.2	Ernst van het nadeel voor de eiser	59
9.2.1	Nadeel alleen onvoldoende	59
9.2.2	Investerings in werknemers	60
9.3	Andere omstandigheden	62
9.3.1	Algemeen belang	62
9.3.2	Aard van de relatie tussen derde en benadeelde	63
9.3.3	Misleidende handelspraktijken	65
9.3.4	Frequentie en stelselmatigheid	66
9.3.5	Schending veiligheidsvoorschriften?	66
9.4	Bijzonder toepassingsgebied: verkooporganisaties	67
9.4.1	Definitie van het begrip verkooporganisatie	67
9.4.2	Geoorloofdheid van verkooporganisaties	69
9.4.3	Gebruikmaken van een lek in een verkooporganisatie	71
9.4.4	Discussiepunten	72
10	Overige vereisten voor aansprakelijkheid	74
10.1	Toerekenbaarheid	74
10.2	Schade	74
10.3	Causaal verband	75
10.4	Relativiteit	77
10.4.1	Relativiteit van de onrechtmatige daad	77
10.4.2	Relativiteit en derdenbetrokkenheid bij wanprestatie	78
10.4.3	Relativiteitsleer en belangenleer	80
III	Overige kwesties	81
11	Remedies	81
11.1	Schadevergoeding	81
11.2	Rechterlijk verbod	81
12	Verjaring	82
13	Bewijs	82

14	Samenloopkwesities	84
14.1	Samenloop met vordering tegen wanprestant	84
14.2	Samenloop met de rechtsfiguur van Vormerkung	85
4	Het Duitse recht	87
1	Inleiding.....	87
1.1	‘Hartnäckige Streitfrage’	87
1.2	Opbouw	88
I	Juridische grondslag en ratio	88
2	Historische ontwikkeling	88
3	Juridische grondslag	90
3.1	Inleiding.....	90
3.2	Grondslagen in BGB	90
3.3	Grondslagen in UWG	91
3.4	Concretisering van Generalklauseln	93
3.5	Afweging van belangen en Fallgruppenbildung	94
4	Verhouding tot contractuele relativiteit en handelingsvrijheid	95
4.1	Contractuele relativiteit	95
4.2	Handelingsvrijheid.....	96
4.3	Concurrentievrijheid	97
5	Ratio	98
II	Reikwijdte van de aansprakelijkheid	100
6	Overeenkomst	100
7	Schending van de overeenkomst.....	101
8	Kennis en opzet	102
8.1	Kennis.....	102
8.2	Opzet	103
8.2.1	§ 826 BGB: opzettelijk schadetoevoeging.....	103
8.2.2	UWG: doelgerichte belemmering	103
9	Bijkomende omstandigheden.....	104
9.1	Inleiding.....	104
9.2	Aanzetten tot contractbreuk	104
9.2.1	Definitie volgens rechtspraak	104
9.2.2	Kritiek uit de literatuur	106
9.3	Gebruik van onoorbare middelen	107
9.3.1	Definitie.....	107
9.3.2	Betekenis van Richtlijn oneerlijke handelspraktijken.....	108
9.4	Onoorbaar motief.....	109
9.5	Verhouding middel en motief.....	110
9.6	Bijzondere aard van verplichting of overeenkomst	111
9.7	Bijzondere belangen	111
9.8	Beperking van de concurrentie	112
10	Bijzonder toepassingsgebied: verkooporganisaties.....	113
11	Overige voorwaarden voor aansprakelijkheid	114
11.1	Schade	114
11.2	Causaal verband.....	115
11.3	Relativiteit	116
III	Overige kwesities	118
12	Remedies	118
12.1	Schadevergoeding.....	118
12.2	Verbod of bevel	119

13	Verjaring.....	120
14	Bewijs.....	121
15	Samenloopkwesties	122
15.1	Samenloop met vordering tegen wanprestant	122
15.2	Samenloop met andere aansprakelijkheidsgronden	122
15.3	Samenloop met de rechtsfiguur van Vormerkung	122
5	Het Franse recht	125
1	Inleiding.....	125
1.1	L'opposabilité des contrats aux tiers.....	125
1.2	Opbouw	126
I	Juridische grondslag en ratio	126
2	Historische ontwikkeling	126
3	Juridische grondslag	127
3.1	Code civil.....	127
3.2	Code du travail	128
3.3	Code de commerce	128
4	Verhouding tot contractuele relativiteit en handelingsvrijheid	129
5	Ratio	130
II	Reikwijdte van de aansprakelijkheid	132
6	Overeenkomst.....	133
7	Schending van de overeenkomst.....	134
8	Kennis.....	134
8.1	Weten.....	134
8.2	Toetsingsmoment.....	135
9	Mate en vorm van betrokkenheid	136
10	Bijzonder toepassingsgebied I: verkoop- en distributieorganisaties	136
10.1	Ontwikkeling op basis van artikel 1382 Cc	136
10.2	Artikel L. 442-6 lid I, 6° Cdc.....	138
10.2.1	Inleiding.....	138
10.2.2	Deelneming.....	139
10.2.3	Schending van de overeenkomst.....	139
10.2.4	Geoorloofde distributieovereenkomst.....	140
10.2.5	Wie kan een vordering instellen?.....	141
11	Bijzonder toepassingsgebied II: dubbele verkoop	141
11.1	Consensueel overdrachtstelsel	141
11.2	Dubbele verkoop van onroerend goed	142
11.3	Dubbele verkoop van roerende zaken	143
12	Overige voorwaarden voor aansprakelijkheid	144
12.1	Schade	144
12.2	Causaal verband.....	145
III	Overige kwesties	146
13	Remedies	146
13.1	Schadevergoeding.....	146
13.2	Nietigheid van het tweede contract.....	147
13.3	Rechterlijk verbod	147
14	Verjaring.....	148
15	Bewijs.....	148
16	Samenloopkwesties	149
16.1	Samenloop met vordering tegen wanprestant	149
16.2	Samenloop met andere aansprakelijkheidsgronden	150

6	Het Engelse recht.....	151
1	Inleiding.....	151
1.1	‘Obscure branch of the law’	151
1.2	Opbouw	151
1.3	Common law of torts	152
I	Juridische grondslag en ratio	153
2	Juridische grondslag	153
2.1	Lumley v. Gye	153
2.2	Allen v. Flood	156
2.3	Unified theory versus gedifferentieerde benadering	158
3	Ratio	159
3.1	Verschillende ratio’s	159
3.2	Ratio van de Lumley tort	159
3.3	Ratio van de unlawful means tort	160
II	Reikwijdte van de aansprakelijkheid	161
4	Lumley tort	161
4.1	Overeenkomst	161
4.2	Schending van de overeenkomst.....	162
4.3	Kennis en opzet	162
4.4	Mate waarin is deelgenomen aan de contractbreuk	164
4.5	Schade en causaal verband	165
4.6	Rechtvaardigingsgronden	166
5	Unlawful means tort	167
5.1	Opzet	167
5.2	Onrechtmatige middelen.....	168
5.3	Schade en causaal verband	171
5.4	Rechtvaardigingsgronden	172
6	Andere economic torts	172
7	Derdepartijvereiste.....	173
III	Overige kwesties	175
8	Remedies	175
8.1	Damages	175
8.2	Injunction.....	176
9	Verjaring.....	177
10	Bewijs	178
11	Samenloopkwesties	179
11.1	Samenloop met vordering tegen wanprestant	179
11.2	Samenloop met andere torts.....	179
11.3	Samenloop met equity	181
7	Het Amerikaanse recht	183
1	Inleiding.....	183
1.1	‘Pervasive cause of action’	183
1.2	Opbouw	183
1.3	Het Amerikaanse rechtssysteem	184
1.3.1	Gerechtelijk stelsel	184
1.3.2	Rechtsbronnen	185
1.3.3	Codificatie en harmonisatie	187
I	Juridische grondslag en ratio	189
2	Juridische grondslag	189
2.1	Ontwikkeling in de rechtspraak	189

2.2	Invloed van de Restatements of Torts.....	190
3	Ratio van de aansprakelijkheid	191
3.1	Contract als property	192
3.2	Plicht om geen schade toe te brengen	193
3.3	Belangenafweging	194
3.4	Rechtseconomisch argumenten.....	196
3.5	Bescherming tegen improper interference	198
II	Reikwijdte van de aansprakelijkheid	199
4	Derde	199
4.1	Derdepartijvereiste.....	199
4.2	Vertegenwoordiging	200
4.3	Ondernemingscontext.....	201
4.3.1	Officer als derde	202
4.3.2	Moedermaatschappij als derde.....	203
5	Overeenkomst.....	204
5.1	Soorten overeenkomsten.....	204
5.2	Geldigheid van de overeenkomst.....	205
5.2.1	Nietige contracten.....	206
5.2.2	Vernietigbare contracten.....	208
5.2.3	Niet-afdwingbare overeenkomsten	209
5.3	Precontractuele aansprakelijkheid	211
6	Schending van de overeenkomst.....	212
7	Kennis en opzet	213
7.1	Verhouding tussen kennis en opzet	213
7.2	Kennis.....	214
7.3	Opzet	215
7.3.1	Van malice tot substantial certainty	215
7.3.2	Negligent interference	217
8	Het criterium van improper interference.....	219
8.1	Multifactorbenadering	219
8.2	Aard van het gedrag.....	221
8.2.1	Inleiding.....	221
8.2.2	Op zichzelf ongeoorloofd gedrag	223
8.2.3	Op zichzelf geoorloofd gedrag	224
8.2.4	Misbruik maken van economische positie	227
8.2.5	Sluiten van een tegenstrijdige overeenkomst.....	228
8.3	Motief.....	228
8.3.1	Onoorbaar motief.....	228
8.3.2	Motief als rechtvaardiging.....	231
8.4	Verstoorde belangen	231
8.5	Belangen die door gedaagde zijn nagestreefd.....	232
8.5.1	Eigenbelang	233
8.5.2	Belang van een ander.....	235
8.5.3	Algemeen belang	236
8.6	Maatschappelijke belangen.....	237
8.6.1	Concurrentievrijheid.....	237
8.6.2	Betrouwbaarheid en stabiliteit van contracten	239
8.7	Mate van rechtstreeksheid	239
8.8	Relatie tussen de partijen	240
8.9	Weging van de factoren	241
9	Schade	242

10	Causaal verband.....	244
10.1	Feitelijke causaliteit.....	244
10.2	Juridische causaliteit.....	245
11	Het beschermingsbereik.....	247
III	Overige kwesties	247
12	Remedies	247
12.1	Inleiding.....	247
12.2	Compensatory damages	248
12.3	Punitive damages	249
12.3.1	Privaatrechtelijke boeteoplegging.....	249
12.3.2	Punitive damages in tortious interference-zaken	251
12.4	Restitution.....	252
12.5	Injunction.....	253
13	Verjaring.....	255
14	Bewijs.....	255
14.1	Bewijslastverdeling	255
14.1.1	Prima facie tort-benadering	256
14.1.2	Restatement-benadering	257
14.2	Bewijsmiddelen en waarderingsmaatstaf.....	258
15	Samenloop	259
15.1	Samenloop met vordering tegen wanprestant	259
15.2	Samenloop met andere aansprakelijkheidsgronden	260
15.3	Samenloop met equity	260
16	Functie van jury en rechter	261
8	Vergelijking en verklaring.....	263
1	Inleiding.....	263
I	Vergelijking.....	263
2	Juridische grondslag	263
3	Ratio	264
4	Reikwijdte van de aansprakelijkheid	266
4.1	Overeenkomst.....	266
4.1.1	Aanwezigheid van een geldige overeenkomst.....	266
4.1.2	Soorten overeenkomsten.....	266
4.2	Schending van de overeenkomst.....	267
4.3	Kennis.....	268
4.3.1	Kennis van de schending van het contract.....	268
4.3.2	Toetsingsmoment.....	268
4.4	Opzet	269
4.5	Derdepartijvereiste.....	270
4.5.1	Belang van het derdepartijvereiste.....	270
4.5.2	Invulling van het begrip ‘derde’	270
4.6	Categorieën van derdenbetrokkenheid bij contractbreuk.....	272
4.6.1	Bewust aangaan van tegenstrijdige transactie.....	272
4.6.2	Aanzetten tot contractbreuk	273
4.6.3	Gebruikmaken van contractbreuk	273
4.7	Bijkomende omstandigheden.....	274
4.7.1	Inleiding.....	274
4.7.2	Gebruikte middelen	274
4.7.3	Motieven.....	275
4.7.4	Bijzondere belangen	276

4.7.5	Verhoudingen tussen partijen	277
4.7.6	Frequentie en stelselmatigheid van het handelen	278
4.8	Rechtvaardigingsgronden	278
4.9	Overige vereisten voor aansprakelijkheid	279
4.9.1	Inleiding	279
4.9.2	Schade	279
4.9.3	Causaal verband	280
4.9.4	Relativiteit	281
5	Overige kwesties	282
5.1	Remedies	282
5.1.1	Schadevergoeding	282
5.1.2	Verbod en bevel	284
5.1.3	Overige remedies	284
5.2	Verjaring	285
5.3	Bewijs	285
5.4	Samenloopkwesties	286
5.4.1	Samenloop met vordering tegen wanprestant	286
5.4.2	Samenloop met andere aansprakelijkheidsgronden	287
5.4.3	Samenloop met de rechtsfiguur van Vormerkung	288
6	Belang voor de rechtspraktijk	289
7	Belangrijkste gelijkenissen en verschillen	290
II	Verklaring	291
8	Verklaringen voor gelijkenissen	291
8.1	Receptie	292
8.2	Vergelijkbare economische ontwikkelingen	293
9	Verklaringen voor verschillen	294
9.1	Reikwijdte van de aansprakelijkheid	294
9.1.1	Liberaal tegenover moralistisch	294
9.1.2	Rol van de concurrentievrijheid en het contractuele relativiteitsbeginsel	294
9.1.3	Rechtsvormende taak van de rechter bij oneerlijke concurrentie	295
9.1.4	Opvattingen over verticale prijsbindingsregelingen	297
9.2	Belang en de invulling van het derdepartijvereiste	299
9.2.1	Beschikbare remedies	299
9.2.2	Ondernemingsrechtelijk tegenover tort-perspectief	301
9.3	Belang van de aansprakelijkheidsgrond in de rechtspraktijk	301
9.3.1	Verschillen in het materiële en procesrecht	302
9.3.2	Beschikbare remedies	304
9.3.3	Precontractuele aansprakelijkheid	304
9.3.4	Claimcultuur	305
9	Evaluatie en aanbevelingen	307
I	Ratio en reikwijdte van de aansprakelijkheid	307
1	Constructie van een gezichtspuntencatalogus	307
2	Mate van beïnvloeding	309
2.1	Gewicht	309
2.2	Definitie van aanmerkelijke beïnvloeding	313
3	Wijze van beïnvloeding	314
3.1	Gewicht	314
3.2	Definitie van ongeoorloofde beïnvloeding	315
4	Aard van het geschonden belang	319

4.1	Individuele en maatschappelijke belangen	319
4.2	Verkooporganisaties	321
5	Aard van het nagestreefde belang	323
6	Motief van de gedaagde	323
7	Bijzondere verhouding tussen de partijen	325
8	Mate van rechtstreeksheid, frequentie en stelselmatigheid	326
9	Conclusies	327
9.1	Het gewicht van de gezichtspunten	327
9.2	Richtсноeren voor de afweging van de gezichtspunten	328
9.3	Invloed van gezichtspunten op andere elementen van aansprakelijkheid	331
9.3.1	Kennisvereiste	331
9.3.2	Relativiteit	331
9.3.3	Bewijs	333
9.3.4	Samenloop	334
9.4	Restatement van het Nederlandse recht	334
II	Harmonisatieperspectieven op basis van common core	336
10	Grootste gemene deler als grondslag	336
11	Omvang van de gemeenschappelijke kern	336
12	DCFR en common core: aanzetten tot contractbreuk	339
12.1	Inleiding	339
12.2	Onrechtmatigheid	339
12.3	Relativiteit, schade en causaliteit	341
12.4	Remedies	343
12.5	Overige kwesties	343
13	DCFR en common core: gebruik van ongeoorloofde middelen	344
14	Conclusies	345
14.1	Haalbaarheid en wenselijkheid van harmonisatie	345
14.2	Harmonisatie op basis van de common core	347
14.3	Voorstel	348
	Samenvatting	353
	Summary	365
	Literatuurlijst	375
	Jurisprudentielijst	393
	Trefwoordenregister	407
	Curriculum vitae	411